

CENTRUL EDUCAȚIONAL INTERETNIC PENTRU TINERET
la Forumul Democrat al Germanilor din Sighișoara

Proiect finanțat în cadrul Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud Est de către
Guvernul Republicii Federale Germania prin Institutul pentru Relații Culturale Externe Stuttgart

Agora

Nr. 1 Anul 1, Vineri 23 August 2002

Publicație realizată cu ajutorul Ministerului Culturii și Cultelor din România

Ziarul Festivalului ProEtnica 2002

Prezentarea Institutului pentru Relații Culturale Externe Stuttgart

Institutul pentru Relații culturale externe (ifa) este o organizație mediatore cu activități internaționale a Ministerului de externe german.

De la constituire în anul 1917, institutul se află în Stuttgart, fiind cea mai veche organizație mediatore din Germania.

Ifa promovează înțelegerea interculturală prin organizarea unor evenimente care promovează dialogul, programe de conferințe și prelegeri și programe de training intercultural. Revista trimestrială KulturAustausch este dedicată unor teme de politică culturală dar și analizei relațiilor culturale internaționale.

Biblioteca ifa este singura bibliotecă

din Germania care oferă o documentație substanțială referitoare la teme: politică culturală externă, schimb de experiență în domeniul cultural și relații culturale internaționale. Aici este inclusă și presa în limba germană din străinătate.

În domeniul artelor plastice ifa prezintă expoziții ale artiștilor germani și străini, expoziții care nu apar doar în galeriile ifa din Stuttgart, Berlin sau Bonn, ci pe întreg mapamondul.

Cu ajutorul unor programe de finanțare în Europa Centrală și de est, ifa susține activitățile culturale ale minorității germane din aceste state. Un element important al promovării minorităților este programul de asistență. În cadrul acestui program

sunt trimiși tineri asistenți culturali să lucreze în cadrul organizațiilor minoritare și al mass mediei minorităților. Aceștia au posibilitatea de a efectua o gamă întreagă de activități, în special în domeniul muncii cu tinerii. Prin acest program, ca și prin toate celelalte proiecte din domeniile educație, mass media și cultură, ifa urmărește crearea unei baze interactive, care să includă și perimetrul interesat al minorităților.

Și în zilele noastre, ifa a rămas fidelă ideii sale de bază, și anume aceea de a aduce un aport la înțelegerea între popoare prin promovarea unei colaborări culturale pe plan internațional.

Mai multe informații puteți găsi pe site-ul nostru: www.ifa.de.

Centrul Educațional Interetnic pentru Tineret Sighișoara

Centrul Educațional Interetnic pentru Tineret (IBZ) este o instituție finanțată de către Guvernul Republicii Federale Germania în cadrul Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud Est prin Institutul pentru Relații Culturale Externe Stuttgart, (ifa) ca organizație mediatore a Ministerului de Externe German.

IBZ este în același timp și o instituție a etnicilor Germani din Sighișoara, reprezentată prin Forumul Democrat al Germanilor din Sighișoara. Prin acest proiect, Forumul German preia un rol activ în cadrul societății românești.

Scopul IBZ este întemeierea unui lăcaș de cultură și educație extra-școlară pentru tineret după un model consacrat german, cu accent sporit asupra nevoilor specifice tineretului din România.

Printre punctele esențiale ale programului IBZ se numără întâmpinarea problemelor interetnice, prin programe de tineret menite să promoveze dialogul interetnic și intercultural; crearea

și promovarea de structuri pentru o societate civilă în sânul căreia tinerii sunt motivați să preia responsabilități în cadrul societății românești; promovarea unor relații prietenești cu instituții asemănătoare, îndeosebi cu cele din statele Uniunii Europene și din statele balcanice în vederea integrării acestora din urmă în structurile UE, prin întâlniri de tineret la nivel internațional. Problematika etniei rromilor este un domeniu unde diferențele dintre munca socială și cea de tineret sunt depășite prin încercarea de a combina cele două domenii.

Activitățile IBZ din primii doi ani de existență acoperă atât planul local cât și cel național și internațional.

Un succes pe planul internațional reprezintă cele două tabere de arheologie care s-au derulat în cadrul cetății medievale Sighișoara în 2001 și 2002, precum și tabăra de Etnografie și Artă care s-a desfășurat în satul Homorod între 01-23 Octombrie 2001. Continuitatea acestui proiect este asigurată de o nouă tabără în 2002, care se va desfășura la Sighișoara.

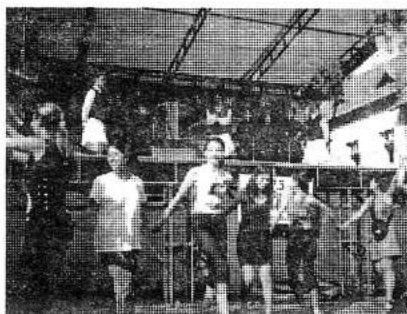
Pe plan național echipa IBZ, în colaborare cu organizațiile comunităților etnice din România, a reușit să organizeze prin seminarii pregătitoare festivalul "Zilele Minorităților Etnice în România - ProEtnica", manifestare care în acest an a ajuns la cea de a doua ediție.

Pe plan local, IBZ oferă o gamă largă de cursuri și ateliere de lucru, pornind de la cursuri de limbă, operatori PC, educație civică, protecția mediului și ghizi turistice, pînă la cercuri cu specific cultural etnic cum ar fi grupuri de dans sau emisiuni radio în limbile minorităților din zonă.

Oferta educațională a IBZ conține și o bibliotecă a minorităților cu accent asupra literaturii germane și un Internet Café cu 12 locuri.

La sfârșitul acestui an se vor finaliza și lucrările de renovare și amenajare a Casei cu șindrilă, una din cele mai vechi clădiri ale cetății medievale, viitor sediu al IBZ și totodată Youth Hostel cu pînă la 40 locuri de cazare și săli de seminarii.

Sărbătoarea minorităților la Sighișoara

Sărbătoarea minorităților la Sighișoara "De sâmbătă, cetatea Sighișoarei este o imensă expoziție în aer liber, unde, pe zidurile străvechi pe caldarâm sau în standuri speciale, 15 minorități din țară își etalează ceea ce le reprezintă și le particularizează ca etnii, de la vestimentație și obiecte de gospodărie până la publicații și cărți în limba maternă. Pe ulițele bătrânului burg se aud tot atâtea graiuri, iar scenele din piețe adună sute și sute de soliști ce aplaudă soliști și ansambluri populare ori admiră splendoarea costumelor naționale.

Zilele minorităților etnice din România, desfășurate aici sub genericul "Pro Etnica 2001" sunt o veritabilă sărbătoare a concetățenilor noștri de altă limbă și altă religie, dând măsura capacității lor de a-și păstra identitatea lor culturală. Centrul educațional interetnic pentru tineret, principalul organizator, a avut în derularea acestei laudabile inițiative sprijinul Forumului democrat al Germanilor din România, al organizațiilor, minorităților, al primăriilor locale al Ministerelor Informațiilor Publice și celui al Culturii și Cultelor, al ambasadei și consulatelor Germaniei din București și Sibiu și al Institutului pentru relații externe Stuttgart "Pro Etnica 2001" este un festival impresionant, în care câștigate

sunt minoritățile de la noi, care se cunosc astfel mai bine, dar câștigată este și populația majoritară care-i înțelege mai profund pe cei de alt neam ce trăiesc de atâtea veacuri alături de ea."

27.08.2001 *Adevarul*

"Festivalul minorităților naționale, desfășurat între 25-28 august în vechiul burg al Sighișoarei, a pus încă o dată în evidență faptul că avem o bogăție spiritual-culturală inestimabilă, datorită multitudinii de etnii existente în România. Încă de la prima ediție organizatorul manifestărilor, Centrul Educațional Interetnic pentru Tineret, de pe lângă Forumul Democrat al Germanilor din Sighișoara, a încercat să aducă în atenția forurilor guvernamentale și parlamentare, principalele probleme cu care se confruntă astăzi conaționali noștri de altă limbă maternă, precum și frumusețea și dansul tradițional păstrate de-a lungul veacurilor în patria de adopție.

Sighișoara a fost timp de patru zile un adevărat Turn Babel prin care s-au perindat tot felul de neamuri care au găsit un cămin primitiv pe teritoriile locuite de români. Din cele 19 minorități naționale recunoscute de statul român, la actuala ediție a festivalului ProEtnica 2001 Sighișoara au participat circa 15 etnii, după cum declarau organizatorii. Diverse formații și ansambluri folclo-

rice, societăți culturale precum și personalități din cadrul minorităților naționale, au fost prezente la aceste manifestări cu scopul nu numai de a fi recunoscute drepturile la care statul român s-a angajat față de cetățenii de altă etnie."

1.09.2001 *Ziua de Ardeal*

Zilele minorităților etnice în România

"Timp de patru zile (25-28 august a.c.) Sighișoara a fost cum titra presa locală - "capitala minorităților naționale din România". Nu a fost o alegere întâmplătoare: Sighișoara a fost și a rămas, din Evul Mediu până în prezent, un oraș multicultural, un exemplu de cooperare interetnică, demonstrând așa cum o afirmă, deseori, acad. Nicolae Cajal că <minoritățile nu sunt o problemă, ci o bogăție>"

1-15.09.2001 (pag.10)

Realitatea Evreiasca

"Participarea etniei rușilor lipoveni la festivalul interetnic de la Sighișoara va rămâne pentru multă vreme întipărită în amintirea publicului prezent în fața scenelor amenajate în trei din cele mai importante puncte ale cetății medievale din acele zile minunate ale sfârșitului de august."

August 2001 (pag 11) *Kitej-grad*

Colectivul de redacție:

"Echipe Chesterfield" (Anna Neamju, Lu Knobloch, Karl König, Philip Maurice) la care se adaugă: Adrian Ivanijchi, Ioan Levijchi,

Ismail Gülsen, Oana Haldan, Mihnea Hagiu

Adresa: Centrul Educațional Interetnic pentru Tineret, str. Muzeului 6, Sighișoara;
Tel: 0040 265 7784/89 Fax: 0040 265 7722/34

Web: www.ibz.org.ro, www.proetnica.ro; e-mail: info@ibz.org.ro

Vineri 23 AUGUST 2002*

Componenta culturală**		Turnul cu ceas	Bostonului nr 4-6	Componenta civică	Componenta socială	Componenta spirituală
00:00	Dansuri Populare	Ansamblul "Serenada", Comunitatea Albanezilor	X			
10:40	Cântec / Dansuri Populare	Cântec, Comunitatea Rutenilor	X			
11:10	Cântec / Dansuri Populare Svbăști	Corul "Allegria", Comunitatea Italianilor	X			
12:00	Dansuri Populare / Concert	Ansamblul "Bekecs", Comunitatea Maghiară	X			
12:30	Cor / Dansuri Populare	Cântec Fundația Armonia	X			
15:00	Dansuri Populare / Cor	Ansamblul Școlii "Kissamen - Missakian", Comunitatea Armenilor	X			
15:30	Dansuri Populare / Cor	Ansamblul "La Steaua", Comunitatea Aromânilor	X			
16:00	Dansuri Populare / Cor	Ansamblul "Romano", Fundația Ion Budai Deleanu	X			
16:30	Cor	X	X			
17:00	Teatru	Tropo "Unde fugim de acasă" cu piesa omonimă	X			
17:30	Dansuri Populare	X	X			
Piața Sigma						
20:00		Ansamblul Școlii "Kissamen - Missakian", Comunitatea Armenilor	X			
20:30		Corul "Allegria", Comunitatea Italianilor	X			
21:00		Ansamblul "La Steaua", Comunitatea Aromânilor	X			
21:30		Dinamic Band	X			
22:30		Narciso Suctu și Gașca de Acasă	X			
23:30		Holograf	X			
00:30	House Party cu: DJ Schepler - techno; Djane Loyo Lopass - dețoi; techno, stram; DJ Hendrik - techno, phonodrome; DJ Bernstein - minimal house, bpm; DJ Olli - electro, techno; (din Hamburg)		X			
02:30			X			

* organizatorii își rezervă dreptul de a opera modificări în acest program;

** pe toată durata festivalului vor avea loc expoziții în următoarele locații: Muzeul din Turnul cu Ceas, Școala Germană pe strada Bastionului, Sala Sander;

Sâmbătă 24 AUGUST 2002

Componenta culturală

Ora	Componenta culturală			Componenta civică	Componenta socială	Componenta spirituală
	Felul	Piața cetății	Turnul cu ceas			
10.00	Dansuri Populare	Dans Popular Șvabesc, Centrul Cultural Banat Jo	Ansambllul Călina Roșie, Comunitatea Ucraineană	X		
10.30	Cor, Dansuri Populare	Corul B'nei Milo, Comunitatea Evreiască	Ansambllul "Ăsul de Treflă", C.E.I.T.	X	10.00 - 13.00, Workshop tema: "Strategii de combatere a marginalizării pe considerente etnice", Sala Hotelului Sighișoara	Masă rotundă, conferințe, Workshopuri în Sala Mică a Primăriei
11.00	Dansuri Populare	X	Ansambllul "Kikericis", C.E.I.T.	X		
11.20	Dansuri Populare	Ansambllul Barvinok - Comunitatea Ucraineană	X	X		
11.30	Dansuri Populare	X	Forumul de Tineret al Germanilor, Sighișoara	X		
11.50	Dansuri Populare	Ansambllul "Elpis Constanta", Comunitatea Elenă	X	X		
12.35	Dansuri Populare	Ansambllul Karosevska Zora - Comunitatea Croată	X	X		
13.05	Dansuri Populare	Ansambllul de Copii al Casei de Cultură Sighișoara	X	X		
15.00	Dansuri Populare	Ansambllul Slaviok, Comunitatea Bulgară	Corul B'nei Milo, Comunitatea Evreiască	X		
15.15	Concert	Orchestra de coarde Lalesa Morisa, Comunitatea Sărbă	X	X		
15.35	Dansuri Populare	Ansambllul Vartavar, Comunitatea Armenilor	X	X		
15.50	Dansuri Populare	Ansambllul Călina Roșie, Comunitatea Ucraineană	Ansambllul Karasu, Comunitatea Tătară	X	"Minoritate și pseudominoritate", Corneliu Regus;	
16.20	Dansuri Populare	X	Ansambllul Karosevska Zora - Comunitatea Croată	X	"Contribuția familiilor etnic mixte la integrarea României în Uniunea Europeană"	
16.50	Dansuri Populare	X	Ansambllul Sfântul Sava, Comunitatea Sărbă	X		
17.20	Teatru	X	Teatrul Art Café	X		
18.00	Teatru	Teatrul de stat German Timișoara	X	X		
19.00	Teatru	X	Teatrul "Not I" de S. Beckett	X		
Piața Sigma						
20.00		Ansambllul "Elpis Constanta", Comunitatea Elenă			Culture Pub, Strada Bastionului	
20.25		Ansambllul Barvinok - Comunitatea Ucraineană				
21.00		Cântec și dansuri de pe meleaguri Sardinize				
21.30		The Finger Pickers				
22.30		Ducu Bertzi				
23.30		Mircea Rusu Band				
00.30		Krypton				
01.30		X				House Party

Dansuri la greci

Ballos: Italienii, ocupând insulele grecești l-au numit Ballos după un dans similar italian, dar numele originar vine din limba greacă, de la verbul "balizo" = a dansa singur, în greaca veche, față de "horevo" = a dansa în grup. Pașii sunt asemănători cu cei de syrto, cu excepția faptului că se dansează pe perechi mai mult decât în cerc. Adesea syrtoul în insule se dansează la început, apoi se rup perechile din cerc și dansează ballos fără a se opri. În afară de pașii de bază, cuplurile pot improviza. Ballos poate fi dansat fie în 2/4 fie 8/8. Există două stiluri de bază. Sousta cretană este o variantă a acestui dans. Dansul este cunoscut în toate insulele grecești incluzând și Ciprul și înainte de catastrofa din 1922 a fost cunoscut și în Constantinople și în vestul Asiei Mici.

➤ Kalamatiano: Este una din variantele de syrto. Syrto înseamnă dans tarat și este un dans din antichitate; mai multe surse antice descriu syrtoul, iar o inscripție găsită la Delphi datând din secolul I d.H. folosește această denumire.

Kalamatiano a fost syrtoul popular în partea de sud și, datorită faptului că partea sudică a fost eliberată prima, a devenit dans național și s-a răspândit pe întreg teritoriul țării. Numele nu vine de la orașul Kalamata, dar este numit probabil după un cântec despre Kalamata, sau după batistele Kalamata, deoarece orașul a fost cunoscut pentru mătasea sa în timpul Imperiului Bizantin, și cântecul amintește un îndrăgostit care dă o batista din mătase Kalamata, care reprezenta un gest de mare afecțiune. Syrtoul poate fi dansat pe un ritm 7/8 sau 2/4; muzicienii au început să numească toate cântecele 7/8 "Kalamatiano" după acest cântec pentru a le deosebi de cele 2/4 care sunt numite simplu "Syrto". Unii oameni afirmă că ritmul 7/8 ar trebui dansat mai vioi, în timp ce acela de 2/4 trebuie să fie strict "syrto", în linie. Tradițional,

doar prîna pereche improvizează, dar astăzi toți dansatorii pot improviza.

➤ Tsamikos: Acest dans este numit probabil după Tsames din Epir, dar unii afirmă că este numit după îmbrăcămintea luptătorilor din munți în timpul Războiului de Independență numiți "kleftes". Kleftes au răspândit dansul astfel că în zilele noastre el este panelenic, dar cel mai popular este în partea sudică. Tradițional este un dans de băieți și este cea mai bună oportunitate a unui dansator de a-și arăta talentele acrobatice. În marile orașe ale Greciei femeile dansează și ele acest dans, mai puțin partea acrobatică. Ritmul este de 3/4, 3/8, sau 6/8. Cea mai cunoscută variantă la sate și în America constă în 12 pași lenți, dar cele mai multe școli grecești predau varianta cu 16 pași care este acum cea mai cunoscută în marile orașe, dar sunt regiuni în care se dansează variante cu 8, 10, 14 pași. Există variante de tsamikos lente și rapide. Dansatorii se pot ține de mână, dar cel mai bine este să aibă mâna la nivelul umerilor.

➤ Zeibekiko: Este un dans solo faimos în toata lumea greacă. Numele vine de la zeibek, un popor care nu era nici grec nici turc și care trăia în dealurile de lângă orașele Smyrna și Prousa în Asia Mică. Atât grecii cât și turcii au învățat dansul de la poporul zeibek și și-au dezvoltat propriul stil național. În 1922 turcii au ars Smyrna până la temelie; grecii s-au refugiat din Smyrna și au plecat spre Atena, unde au dezvoltat stilul muzical rembetika care a schimbat dansul, dându-i particularitate, încet, sincopat, care este astăzi faimos. Astăzi, vechiul stil de dans folk este întâlnit numai în Cipru, care au propriul stil de dans. Pașii sunt aproape în totalitate improvizați, oferind oportunitatea expresiei proprii a individului.

➤ Kerkiraikos: Este originar din insula Corfu, care este cunoscută în

Grecia sub numele de Kerkira. Este un dans de fete cu unul sau doi băieți. Fetele dansează pașii de bază, adesea în cerc sau pe perechi. Băieții improvizează pașii, inițial conducând perechile și apoi plimbându-se printre ele și flirtând cu fetele.

➤ Hasapiko (dansul măcelarilor): Acesta a fost dansul măcelarilor din Constantinopol în timpul perioadei Bizantine, când era cunoscut sub numele de Makellarikos, de la cuvântul pur pentru măcelar. Dansul a rămas popular în Constantinopol, vestul Asiei Mici și în unele insule timp de secole până la catastrofa din 1922, după care a fost absorbit de muzică rembetika și a devenit panelenic.

În timpurile moderne, dansul a devenit popular printre navigatori și de aceea este uneori numit "Naftiko" în porturi. Datorită filmului "Zorba Grecul" a devenit cel mai cunoscut dans grecesc din lume. Prezintă foarte multe variații. Nu sunt două grupuri de dansatori care să execute aceleași figuri.

Dansul se dansează cu mâinile pe umeri, dansatorii improvizând ordinea figurilor și putând comunica între ei prin strângerea umerilor. Dansul are două părți: una lentă și una rapidă. Uneori cele două se dansează separat, alteori împreună. O variantă simplificată a părții lente a dansului, Syrtaki s-a dansat pentru prima dată în Franța în 1950 și s-a răspândit înapoi în Grecia. În afara de faptul că are pași mai simplii, stilul este mult mai degajat în comparație cu concentrarea în cazul dansului Hasapiko-lent.

Oricum, variantele se întrepătrund unele cu altele și numele Syrtaki și Hasapiko sunt folosite ca sinonime în America. Americanii numesc Hasapiko lent "Zorba" după filmul care l-a făcut celebru. Pașii pentru partea rapidă din Hasapiko poate fi regăsită în multe dansuri grecești, probabil datorită influenței culturale din Constantinopol.

Obiceiurile de nuntă și dreptul căsătoriei la Ruteni

Textul de față face parte dintr-o lucrare mai amplă, publicată în anul 1913, sub egida Academiei Române. Autorul lui, Protopresviterul Dimitrie Dan, era membru corespondent al acestui înalt for științific și făcea parte din Comisia Centrală din Viena pentru Îngrijirea Monumentelor.

(...) Este obiceiul că flăcăii se însoară imediat după ce au tras de trei ori la sorți și n-au fost recrutați, sau dacă au fost asentați, după ce și-au făcut anii la miliție, adică în vârstă de 23 - 26 ani; fetele însă se pot mărita după ce au împlinit 14 ani, după prescriptul codului civil austriac. Flăcăul, *parbok*, de regulă își alege singur fata, *ghiuka*, care să-i fie consoarta vieții. Mirelui îi zic *molodei*, iar miresei *moloda*. Pețitul se face de regulă toamna de una sau două rude de aproape ale flăcăului, sau de prieteni însemnați ai tatălui lui. Seara merg împreună acești pețitori, *snvate* sau *staroste*, dimpreună cu flăcăul la casa fetei, unde intră în casă, iar flăcăul rămâne ascuns afară. Aici aduc ei vorba prin fraze înflorite despre scopul cu care au venit și după ce părinții fetei s-au declarat înțeleși, apoi se face vorbă despre zestrea fetei, care joacă un rol foarte însemnat. Imediat după pețire sau cel mai târziu în opt zile urmează logodna, *zarucenie*, când la casa fetei se adună rudele ambilor tineri și cu care prilej se bea mult alcool, ceea ce se numește *na slonvo piūu*, adică beau pentru cuvânt. Este obiceiul că mirele face daruri părinților miresei, iar mireasa mamei și surorilor mirelui, câte un ștergar. Mirele dăruiește miresei în preșeară înainte de cununie o pereche de ciubote, un fes roșu și o hasma mare de lână cu flori sau una mai mică tot cu flori dar de mătasă. Tot atunci trimite mireasa mirelui, prin vătăjei, o cămeșă cusută de dânsa, prin care ea documentează că știe să coase. Mirele primind darul miresei, dăruiește pe aducători cu oarecare monedă de argint. El pentru cununie se îmbracă cu această cămeșă.

(...) Zestrea, *winu*, unei fete constă din lucrurile necesare pentru a aranja o casă, adică toluri, laicere, pânzeturi, perine, apoi din ceva vite și factorul decizător la facerea căsătoriei, un loc de grădină pentru casă și de arătură în câmp. (...) Poporul rutean crede că mai mulți frați sau veri se pot căsătorii cu alte rude. Împrejurarea că cineva a botezat în familia cuiva nu împiedică o căsătorie între membri ai acelor două familii. Mireasa primește de la tatăl ei o ladă de lemn înflorită, în care se așează

nuna miresei se înfrunusează încă cu monede vechi de argint pe din afară, iar pe din lăuntru cu un fir de usturoiu, care se așează așa că el spânzură pe fruntea miresei, ca ea să nu fie deochetă, ceea ce atunci este foarte lesne și periculos. Firul de usturoiu se așează și la cununa mirelui, care se coase la partea dreaptă a cușmei. (...) Mirele și mireasa ies din casele părintești după ce și-au luat iertăciune de la părinți și au fost binecuvântați de dânsii. Ieșind mirele din casa părintească se aruncă cu

albiturile, pânzeturile și alte mărunțișuri. După nuntă vătăjei scot lada și zestrea miresei din casa ei părintească, o pun pe car și o transportă la casa mirelui, pentru care serviciu ei primesc câte o năframă, numită *șerenka*. Mireasa care cu o zi înainte de cununie umblă însoțită de druste prin sat și invită la nuntă, primește de la fiecare invitat un dar, care constă din un fuior de cânepă. În preseara nunții se coace cu matasă în casa mirelui pentru mire, iar în casa miresei pentru mireasă, cununa, *winok*, din frunze de brăbănoc aurite, cântându-se la acest prilej cântece vesele. Cu-

grâu asupra lui și apoi pleacă însoțit de vătăjei, rude și de doi muzicanți la biserică. Tot așa se procedează și la ieșirea miresei care și ea însoțită de druste, rude și doi muzicanți se duce la biserică. Binecuvântarea mirilor, înainte de plecarea lor la biserică, se face în următorul mod: lângă laița de dinaintea icoanelor se așterne jos un lăicer de lână, pe care se pune o perină sau un snop de grâu. Oaspeții încunjură lăicerul, iar mirele sau mireasa îngenunchie pe lăicer și-și pleacă capul pe perină sau snop cerându-și binecuvântare de la părinții prezenți. Aceștia

recitează o formulă de iertăciune și binecuvântare și apoi așează pe capul fiului sau fiicei lor cușma cea cu cununa de mireasă, doi colaci și o huscă de sare. Copilul binecuvântat apoi se scoală și sărută mâinile și picioarele părinților săi. Tinerii sosiți în biserică ocupă un loc de cinste, mirele stă adică înaintea bărbaților, iar mireasa înaintea femeilor. Fiind totul pregătit pentru cununie, și după ce nunul a așezat în mijlocul bisericii un lăicer de lână colorată sub ale cărui patru cornuri pune câte un ban de aramă, ca onorar pentru panomarul bisericii, merge la mire, îl ia de mâneca mantalei sau sumanului, și-l aduce de-l așează pe lăicer postându-se dinapoia lui. Tot astfel procedează nuna cu mireasa pe care o aduce lângă mire și apoi urmează cununia tinerilor. După cununie nunii conduc pe nou căsătorii, cari se țin de mână, înaintea celor patru mari icoane ale iconostasului, unde se închină și le sărută. La acest prilej încearcă fiecare din însurăței să calce pe celălalt pe picior, c-apoi să domnească peste celălalt. După această ceremonie fiecare din tineri se întoarce, așa precum a sosit la biserică, adică deosebit și pe altă cale la propria casă părintească. Aici el este primit de casnici cu pâne și sare. Apoi se așează toți oaspeții, după ce a șezut mirele sau mireasa după masă, la ospăț. Mireasa așteaptă în casa părinților ei sosirea mirelui. Spre seară pleacă mirele de la

casa sa părintească, condus de vătăjei și în societatea oaspeților săi și a muzicanților spre casa miresei. Sosind aici se oprește la poartă până ce rudele lui cari au intrat în casă au schimbat darurile reciproce. Apoi intră și el și este primit cu pâne și sare de tatăl miresei, care ține un șip cu horilcă în mână. Înainte de intrarea mirelui în casa miresei, este obiceiul că un vătăjel intră în casă și oferă miresei în numele mirelui un colac spoit cu hârtie aurită. Ea îl ia, își face cruce și se uită prin borta colacului în cele 4 părți ale lumii și apoi trimite și ea mirelui un asemenea colac carele primindu-l intră în casă. După ce toți au ospătat și cinstit, nunul cel mare ia basmaua cumpărată de mire pentru mireasă și o dă fratelui ei de la carele mirele trebuie mai întâiu să-și răscumpere mireasa dându-i un cuțitaș. Apoi ia cu două bețișoare basmaua, o ridică în sus, apoi o lasă în jos pe capul miresei, prin care procedură aceasta este înhobotată ca tânără femeie. Este obiceiul că curgând păhăruțul cu ocaziunea ospățului, cel ce-l oferă vecinului să-l închine, iar primitorul să sărute mâna oferentului zicând *dai boje zdoorovie*, adică: dă doamne sănătate! În acest răstimp se joacă atât în casă cât și afară. În acest interval, al doilea vătăjel oferă oaspeților horilcă iar aceștia fac daruri în bani pe talgerul vătăjelului pentru tânăra pereche. Este de menționat că mirele șade la masă cu cușma pe cap,

semn că el este atunci cea mai însemnată persoană. După toate aceste ceremonii, vătăjeii scot zestrea miresei afară, o așează dimpreună cu lada pe o trăsură, iar deasupra se suie mireasa cu nuna cea mare. Pe când iese mirele cu mireasa din casa părintească, el aplică cu un băț pe spatele miresei, la care se ține o perină, trei lovituri însemn că el de acuma înainte este stăpânul ei, iar ea supusă ascultării lui. (...) Sosiți aici, ei sunt primiți de părinții mirelui cu pâne și sare. Tânăra pereche, intrând în casă se așează în capul mesei cu fața spre apus. *i aici urmează ospăț, cinste multă și joc. La o vreme de noapte nuna cea mare conduce tineri într-o cămăruță, unde îi lasă singuri, iar oaspeții se împărăștie la casele lor. A doua zi oaspeții iarăși se adună la casa însurăteilor, la așa numitul *pripoi*, *propii*, adică băutură, când vin și rudele nevestei. Vătăjeii merg cu un colac de aduc cu muzică pe nuni. (...) În prima zi după cununie, tânăra nevestă este îndatorită să măture casa iar casnicii îi împărăștie gunoiul și ea din nou trebuie să măture casa până seara. De al acest obiceiul s-a iscat zicala pentru cele ce nu se grăbesc măturând "Mături ca nevasta a doua zi după nuntă". A doua zi seara însurăteii vizitează pe părinții nevestei, însoțiți de rudele bărbatului, cari la rândul lor primesc oaspeți cu ospăț și băutură. Cu această vizită nunta se finește.(...).

Dansuri armenesti cu „Vartavar”

Ansamblul de dansuri armenesti „Vartavar” din Cluj-Napoca - Gherla a luat ființă în anul 2001, sub egida Uniunii Armenilor din România, ca expresie a dorinței tinerilor de a păstra tradițiile culturale ale strămoșilor veniți de secole în spațiul Transilvaniei și de păstrarea identității spirituale a celor care, în anul 1700, au întemeiat orașul Armenopolis,

azi Gherla. „Vartavar” (vart: trandafir) este o sărbătoare populară tradițională armenescă, legată de renașterea naturii, ce durează 35 de zile, pînă la 1 august.

În echipa de dansuri armenesti „Vartavar” activează tineri din Cluj-Napoca și din Gherla, ea fiind deschisă tuturor tinerilor doritori să învețe dansul armenesc.

Ansamblul a luat parte la serbările

Zilei Minorităților din 18 decembrie, Festivalul Culturii și al Tradițiilor Populare din Transilvania din mai 2002, precum și la serbări ale comunității armenesti din Cluj și Gherla. Dansurile și costmele sunt din surse autentice armenesti.

Există un entuziasm, azi, al tinerilor de a învăța dansuri armenesti după o absență de mai bine de 50 de ani de pe scenele transilvănene.

Obiceiuri Populare Tătărești

Cele trei acte care formează obiceiul popular: a) înainte de nuntă, b) nunta, c) după nuntă. Înainte de nuntă primul act care se cere împlinit, este trimiterea bătrânilor la familia fetei, pe care un flăcău vrea s-o ia de nevastă, urmează încuviințarea sau respingerea și apoi, continuarea ceremonialului cu pregătirea nunții. Pentru nuntă tătăroaicele lucrează foarte frumos unele lucruri pe care de obicei, fata când se mărită, le dă în dar bacșiș oaspeților. Printre aceste lucruri sunt amintite: cevre, marama, șerbentî. Nunta începe joia și se termină sâmbăta. La nuntă mireasa trebuie să-i dea soacrei un șerbentî, în care sunt prinse nouă bucăți de mici daruri, precum: cevre, o kîse, un kolek, ciorapi, papuci, covorul kybris și un prosop. Toate acestea, legate și cusute la un loc, sunt darul soacrei ce poartă numele de tokîz(nouă).

Dansurile tătărești de la nuntă se numesc: talgî-domoala, sekîrme-săritura, kaytarma-un joc popular cu replici. În tot timpul nunții și câteva luni după aceea, camera mirilor stă frumos împodobită.

CEREMONIALUL MOR II păstrează, în folclorul tătăresc, credințe și cântece religioase cu o mare vechime.

Aceste ceremonii sunt îndeplinite de hogî(preoți) în casa defunctului, la cimitir femeile nu au dreptul să meargă, ca să însoțească mortul spre locul de veci, ci numai bărbații.

După legea islamică, nu este permis să se țină un cadavru, în casă mai mult de o zi, deoarece după credința musulmanilor sufletul nu trece în lumea de apoi, decât după venirea trupului. Scurgerea timpului nu a afectat cu nimic conținutul acestor rânduieli tradiționale.

Sărbătoarea religioasă cea mai mare este BAYRAMUL.

Bayramul își schimbă în toți anii, data când este serbat. Faptul că Bayramul, se serbează după 30 de zile de post când musulmanii mănâncă numai înaintea

răsăritului soarelui și după ce apune. Această sărbătoare se mai numește și ȘEKER BAYRAMÍ (sărbătoarea dulcelui), când copiilor care vin cu colindul, li se oferă dulciuri. Copii când vin la casele rudelor în semn de respect le sărută mâinile celor în vârstă. În timpul postului seara copii umblă pe la casele oamenilor cu colindul numit ȘEREMEZAN.

POSTUL RAMAZANULUI

Postul în luna ramazan are ca scop întoarcerea omului către ALLAH, atât cu gândul, cât și cu fapta. Postul începe cu rostirea în gând a intenției. Intenția să fie așadar, câștigarea mulțumirii lui ALLAH. Trebuie să ne ferim să fim ipocriți, în sensul că nu trebuie să facem nimic de ochii lumii sau de dragul tradiției, pentru că ALLAH nu-i iubeste pe ipocriți. El stie ce este în sufletele noastre. Postul n exercițiu de abținere de la și lucruri interzise. Luna sfântă ramazan este una a spălării de păcat și luna conține o noapte sfântă N al-QADÎR- care este mai bună decât o mie de luni. În această noapte a fost revelată profetului nostru MOHAMED (s.a.v) Cartea Sfântă (KORANUL). În luna ramazan se dă dania și se face milostenia.

Luna RAMAZAN în care a fost adus Coranul(cartea sfântă), drept călăuză printre oameni, dovadă limpede pentru drumul cel drept.

KURBAN BAYRAMUL este o sărbătoare cu caracter religios în cinstea căreia se sacrifică berbeci. În această lună cei care dispun de o situație materială bună fac pelerinaj la MECCA (mormântul profetului MUHAMED). În zilele bayramului, oamenii se felicită, se fac urări de bine, iar copii pornesc cu colindul din casă în casă.

NAVREZ sărbătoare preislamică.

Odată cu venirea primăverii, în special când se arată primele flori, turco-tătarii au sărbătoarea preislamică numită NAVREZ. În ziua navrezului, copii umblă pe la casele oamenilor

cântând colinde. Unul dintre copii duce o creangă de pom verde, împodobită cu obiecte de artizanat specifice tătărești(cevre, maramă). Ei merg din casă în casă, spun colindul, iar oamenii le dau dulciuri și împodobesc creanga.

Aceste obiceiuri vin și întregesc tabloul obiceiurilor turco-tătare

Arta culinară a tatarilor

Mâncărurile tătărești sunt într-adevăr o specificitate unică femeile noastre păstrând întocmai arta culinară de sute de mii de generații. Popor practic, bogat în turme de ovine și bovine dar și în culturi de cereale, tătarii au îmbinat specialitatea foietajului cu adevărate minuni de preparare a cărnii de oaie, de vită, de pasăre.

Admirând adeseori în adunări prilejuite de nunți sau botezuri, îndemnarea femeii tătăroaice în a întinde foaia de aluat. Femei simple, femei culte, femei tinere și bunicuțe, întind foile pe kona-veche planșetă rotundă cu trei picioare mici, folosesc oklau-făcălețul-ca și cum numai asta au învățat de la mamele lor. Foi subțiri ca pânza de borangic, cocă dospită, coaptă în ulei încins sau în cuptor, cu carnea preparată în mii de feluri.

Rețetele noastre cuprind alături de picătura de sare și multă iubire, iubire de neam, de familie, de patrie, de viață.

MEHMET NYAZI

Născut în anul 1878, în localitatea Așșilar, lângă Mangalia.

Studii în satul natal și la Istanbul.

Profesor și ziarist în Crimeea (alături de Ismail GASPIRALI) și Constanța iar în perioada 1914-1931 la Seminarul Musulman din Medgidia.

Redactor șef și proprietar al gazetei „IŞIK” Medgidia.

Carnaval Italian

Cum se serbează Carnavalul în Italia, Veneția; Cu secole în urmă, Carnavalul era perioada în care totul era permis, deoarece măștile și costumele făceau orice diferență socială să pălească. Din 1981, s-a realizat fuziunea dintre imaginea Carnavalului și a Teatrului. Cu timpul, Carnavalul a îmbrăcat o formă particulară, de mare sugestibilitate și farmec. Iar meritul este al măștilor, al aparițiilor de aur și mătase ce se învârt pe străzile înguste ale Veneției, dând viață unui adevărat stil în travestire carnavălescă, în care se contopesc Evul Mediu, Renașterea și Settecento-ul venețian.

Viareggio

Primul Carnaval înregistrat a avut loc în 1873, când unor seniori ai locului le-a venit în minte, organizarea unei duminici diferite. De aceea s-a realizat un cortegiu de căruțe împodobite cu umbrelor în sus și-n jos pe străzile principale ale orașului. În 1906 s-a avut loc revolta populară, care mascați, împunându-le taxe la care erau obligați. Astfel s-a născut o tradiție anuală. Meșterii din Viareggio lucrează un an întreg confecționând măști și costume pentru acest eveniment. Anul acesta în Viareggio se sărbătoresc 129 de ani de Carnaval.

Napoli

Aici petrecerea începe pe 17 ianuarie, zi care coincide cu sărbătoarea

Sfântului Anton. În trecut, cei săraci deschideau turneele carnavalești: cerșetorii erau primii care veneau cu tobe vechi, fluiere și măști improvizate și se plimbau pe străzi cântând și dansând. Atunci, femeile apăreau la balcoane și la ferestre și le aruncau câte o monedă, ce era întotdeauna primită cu plăcere de către aceștia.

Paglia

Pe 16 decembrie începe Carnavalul prin Sărbătoarea Butașilor (acum se îngroapă în pământ butași de viță-de-vie). Un cortegiu zgomotos de personaje îmbrăcate în costume populare sau de război, ce străbate străzile orașului interpretând – vocal sau instrumente improvizate – diverse cântece.

Busseto

În localitatea din Emilia Romana (Patria lui Giuseppe Verdi), întâlnești un Carnaval ce se distinge prin două caracteristici principale. Spectacolul pentru cei mici, când ei au posibilitatea de a trăi o magie de neuitat, unde își pot afunda fețișoarele în vată de zahăr oferită gratuit, ei se transformă în diferite personaje, după dorința lor. De neuitat sunt și standurile gastronomice, care prezintă cu desăvârșire particularitățile culinare ale zonei.

BEFANA (L'Epifania tutte le feste si porta via)

Epifania este un termen care vine din greacă și înseamnă 'manifestare'. În tradiție creștină, Epifania este sărbătoare care urmează după Crăciun și care comemorează vizita Regilor Magi la Copilul Iisus în noaptea de 5 spre 6 ianuarie.

Și atunci, care este legătura cu Befana?

O legendă populară vorbește despre povestea unei bătrânele care nu a vrut să-i urmeze pe Regii Magi la Bethlehem atunci când s-au dus să se

închine Copilul Iisus. După ce a luat această decizie, însă, bătrâna a regretat: dar Regii Magi erau foarte departe. Și astfel, bătrâna a pornit la drum spre Bethlehem, și, în fiecare casă în drum, găsea un copil, lasă un cadou, cu speranța că acela era Copilul Iisus.

În iconografia populară este reprezentată ca o simpatică bătrânică îmbrăcată cu haine ponosite, care în noaptea Epifaniei călare pe mătura sa, coboară în case prin hodgeag și lasă dulciuri și jucării în încălțările copiilor cuminiți și tăciuni și cenușă în cele în cele ale copiilor obraznici.

Un tempo la Befana
Veniva col vento di tramontana
Su una scopa e col saccone
Mezzo pieno di carbone
E lasciava tanti doni
Solamente ai bambini buoni.
Ma poi lei e andata a scuola
E ha imparato una cosa sola:
Bimbi cattivi non ci sono per niente
Non serve il carbone assolutamente!
Non serve la scopa per portare
il saccone
Se viaggi col razzo a propulsione.
Ci son doni per tutti i bambini,
Anche se non esistono piu i camini.
Se il mondo e cambiato non
fa niente:
La buona Befana verra certamente.

E tornata la Befana
A cavallo di una scopa:
Vola senza far rumore
Nella notte nera.
Sulle spalle ha tanti sacchi
E li posa sui camini
Tira fuori sorridente
I regali per i bambini
Bambole e trenini
Giostre e orsacchiotti,
Dischi e grembiulini
Dolci e biscottini
Ma piu bello ancora
Essa sa donare
Una grande gioia
Che non si puo scordare.

Minoritatea macedoneană din România

Macedonenii au început să se stabilească pe teritoriul României de astăzi în valuri succesive: începând cu secolele XIV, XV – în urma războaielor purtate cu turcii în Balcani (un exemplu clasic este armata lui Mihai Viteazul formată din soldați proveniți din zona Balcanilor, inclusiv macedoneni și care la moartea acestuia s-a spart pe teritoriul Transilvaniei), în secolul XIX ca urmare a războaielor purtate pentru cucerirea independenței, în timpul celor două războaie mondiale, în perioada interbelică și după 1990.

Macedonenii nu au venit dintr-o singură provincie sau o singură țară – sunt macedoneni proveniți din nordul Gre-

ciei, de pe teritoriul actualei Republici a Macedoniei, din vestul Bulgariei etc.

Venirea în valuri succesive i-a răspândit de asemenea pe teritoriul României – comunități sau membri ai acestei minorități sunt București și în sudul țării cu precădere (Dolj, Olt, Mehedinți, Calarasi, Ialomita, Giurgiu, Constanta) dar și în Timiș, Cluj, Argeș, Prahova sau Iași.

Românii, datorită provenienței geografice a macedonenilor, iau catalogat ca sârbi – lucru întâmplat și cu alte popoare provenite din Balcani (bulgarii din România sunt cunoscuți tot sub numele de sârbi) sau chiar ca bulgari datorită asemănării de limbă. Acest fapt și dispersarea minorității pe aproape întreg teritoriul României a creat pro-

bleme legate de identitate. Abia în ultimii ani, luându-se contact cu nou formată Republică a Macedoniei, cu limba macedoneană în special, membrii acestei minorități au început să-și afirme identitatea etnică.

În prezent membrii acestei minorități s-au integrat perfect în viața socială, economică și culturală a României, fiind răspândiți în toate clasele sociale. Numărul lor este estimat astăzi la câteva mii de persoane (aproximativ 5000, inclusiv cei proveniți din căsătorii mixte).

Această minoritate se afla în plină expansiune și organizare, din 2000 având reprezentare parlamentară și din 2001 făcând parte din Consiliul Minorităților Naționale.

Folclorul sârbilor din România

Spatiul multiethnic în care traiesc sârbii din România a influențat în mod considerabil și folclorul lor. Trăsăturile principale ale diferitelor forme folclorice sunt comune cu cele ale sârbilor din țara de origine – Serbia de Sud.

Migrarea populației sârbe din sud spre nord în diferite perioade ale evului mediu și așezarea acesteia în câmpia Panonică alături sau peste alte grupuri etnice sau populații majoritare (români sau maghiari) a rezultat cu un pluralism etnic și cultural. Dar cu toate acestea sârbii și-au păstrat în mare măsură caracteristicile etnice și trăsăturile specifice.

La finele mileniului al doilea, la sârbi bănățeni nu s-au mai păstrat chiar toate "producțiile" folclorice sintetizate de-a lungul secolelor. Bineînțeles, influențe și simbioze au provenit și din conviețuirea cu alte popoare și naționalități.

Cel mai bine s-au păstrat obiceiurile

legate într-un fel sau altul de marile sărbători religioase: Crăciun, Boboteaza, Paște, Sf. Gheorghe, Sânzienele și Sf. Ilie. Categoria de creație populară care s-a păstrat relativ cel mai bine este folclorul muzical și coreografic. Dansurile și muzica populară sârbească fac nota distinctă fața de cele ale altor minorități sau grupări.

Majoritatea dansurilor sunt mixte, se execută simetric sau asimetric pe ambele părți sau numai pe o parte. Rolul principal la dans îl are băiatul care execută figuri mai frumoase și mai complicate. În dansurile populare sârbești partea superioară a corpului este mai calmă, observându-se un anumit ritm al umerilor. Picioarele sunt de obicei îndoite și se mișcă cu ușurință în pași încrucișați la stânga și la dreapta, realizează cu ușurință sărituri pe două picioare sau numai într-unul. Fata dansează pe loc pe lângă băiat, pașii și mișcările ei sunt mai

reținute și mai sărace în figuri în comparație cu cele ale partenerului.

Costumele populare nu s-au păstrat până în zilele noastre în forma lor autentică decât în Clisura Dunării. Costumul popular sârbesc femeiesc se compune din: cămașă albă de bumbac cu gulă brodată și strâns cu o panglică. Fusta este largă și de diferite culori. Brăul este cu dungă multicoloră. Peste cămașă se poartă un laiț scurt, în picioare poartă ciorapi de lână de culoare neagră, roșie sau cu broderie multicoloră, se încălță cu opincute și pe cap poartă de obicei batic sau "kappa". Costumul popular sârbesc bărbătesc este compus din: cămașă albă din bumbac cu țesătură sârbească fără gulă. Pantalonii sunt de culoare mai închisă pe picior cu modele brodate în jurul hunzanelor sau izmene largi de pânză albă. Brăul este lat, colorat în dungă, ciorapii sunt colorați sau de nuanță închisă. În picioare au opinci.

Proverbe și cugetări italiene

- Chi tardi arriva male allogia
Cine vine târziu, se alege cu resturile.
- E meglio un moccolo che andare
a letto al buio
Rău cu rău, dar mai rău fără rău.
- Il domandare e lecito, il
rispondere e cortesia
A întreba e îngăduit, a răspunde
e politicos.
- Pensarci prima per non pentirti
poi
Gândește-nainte pentru a nu te căi
mai târziu.
- Corpo sazio non crede al digiuno
Sătutul nu-l crede pe cel flămând.
- Nessuno da quel' che non ha
De unde nu-i nici Dumnezeu nu cere.

Proverbe rutene

- La seceriș ai da femeia pentru
un vânt.
- Coasa și femeia nebătuță nu-i
de trebuință.
- Înțeleaptă-i femeia dacă are un
sac cu făina și unu cu mălai pisat.
- Din pricina unei astfel de babe,
dracul peste noapte a încărunțit.
- Pentru grâu trebuie loc de grâu,
arie largă și sac îngust.
- Buzele au postit iar gura a vorbit
deșertăciuni.
- Câinele a trecut prin ovăz și nu
i-a stricat nici câinelui nici ovăzului.
- De-i câinele dupos lui i-i cald, de-
i fratele bogat, lui i-i bine
- Dacă eu m-am sculat atunci des-
pre mine șeadă și dracul.
- Cel ce nu-i bucuos de bine, va

- trebui să primească răul.
- Cel gol n-are frică de rășboiu.
- Pe capul tâlharului arde cușma.
- Domnul după turetci se cunoaște.
- Cinstea-i mai bună decât banii.
- Cel ce șede vara la umbră, iarna
rabdă foame.
- Baba s-a coborât din căruță și
iepei i-i mai ușor.
- Piatpână pe dracu rar.
- Fără de Dumnezeu nici până la
prag nu ajungi.
- Nu da frâu inimii.
- Cel ce mințește, acela și fură
- Dintru început au mâncat crupe
cu miere, după ce s-au mai cuprins s-au
culcat fără de cină.
- A năvălit moșneagul la miere.
- Iapa popii a pierit, dar câinilor
cine le-a făcut știre?
- Așteaptă, câne, să piară iapa.
- Mergi prin sate la înșelat.
- S-a întâmplat odată, ca găinii oar-
be un grăunte.
- Pentru mâini străine se află petice.
- Meșteri pentru traiste străine.
- Acesta-i domn, nu nevoie.
- Capul prost nu se face nici cărunț,
nici pleșuv.
- Dinainte petice, dinapoi bulendre.
- Seamăn cu seamăn s-a întâlnit.
- Lucrează amar și vei mânca dulce.

- Pe limbă miere, în lăuntru gheață.

Să râdem puțin...

1. La școală, profesoara explică la
ora de geometrie:
  - Două linii drepte paralele nu se
întâlnesc niciodată.
  - O fetiță din ultima bancă:
  - Cine știe cât le costă telefonul!
2. Pierino, ce meserie are tatăl tău?
  - Lucrează într-o industrie a viitorului.
  - Chiar așa?
  - Și ce face?
  - Calendare.
3. Pierino și Carletto sosesc târziu
la școală.
Profesoara întreabă:
  - Carletto, cum de ai întârziat așa
de mult?
  - Mă scuzați, răspunse Carletto – dar
am visat că sunt într-o călătorie în
stăinătate și am vizitat așa de multe țări,
că m-am trezit foarte de târziu.
  - Și tu, Pierino?
  - Eu...eu...am fost să îl întâmpin
la aeroport!
4. Ghidul arată turiștilor câteva săpă-
turi arheologice, și la un moment
dat, spune:
  - Chiar aici a fost găsit un soldat
cartaginez.
  - La care Pierino spune:
    - Viu sau mort?
5. Pierino ieșind de la cinematograful,
întâlnește un prieten.

- Cum a fost filmul? întreabă acesta.